

KRÓNIKA

KÉT MŰVÉSZ – KÉT KIÁLLÍTÁS

A folyton újat kereső lázas akarás és kifejezésmód a festészetben is csak annak a sajátja, aki lélekben fiatal és sosem akar megöregedni. Vincze András szegedi festőművész is ilyen alkotó. Az utóbbi három esztendőben festett és válogatott képeinek kiállítása a Képcsarnok Vállalat szegedi szalonjában erről győzte meg a látogatót. Vincze közel az öt évtizedhez sem kiforrott abban az értelemben, hogy valami „sajátosat”, tőle „megszokottat”, az évekkal ezelőtti látásmódjával azonos tükröt nyújtson képeivel. Szerencsés és folytonos újjászületés ez a köznapokban, és hitelt érdemlő erő, amely még sokra képes.

A szinte miniatűrnek tűnő *Ivóban* című, ellenfényekkel, -pólusokkal játszó képe éppúgy mély drámaiságot sejtett – a pohár bor fölé hajlók szívük-lelkük őszinte feltárását, emberi sorsok kivetkőzését önmagukból –, mint ahogy Napfényes udvar című alkotása csak a gondtalan, játékos derű teríti szét a nagyméretű vásznon. Egyazon témát több húrton is megszólaltatni nagy erőssége Vinczének. Az „*Anyó háza*”, házikója nem is ölthet más színeket, csak olyanokat, amelyek a gyermeki lélekben élnek a mesék tetején. Pedig a valóságban ez a házikó is éppúgy az egyé-
szeté már, mint az „*Utolsó ház*” a tanyavilágban. Csakhogy itt a sötét színek tónu-
sába hajló mondanivaló egy régi élet és életmód feladását, összeomlását hangsú-
lyozza. Kontrasztként az „*Utolsó ház*”-zal az „*Udvarvég*” című kép színdús pompá-
ját is említhetnénk.

L. F.

*

A szegedi múzeumban nyílt meg Szűcs Árpád szegedi rajztanár tárlata Vinkler László főiskolai művész-tanár bevezető szavainak kíséretében. Szűcs Árpád már korábbi képein is a dolgok szerkezetét iparkodott felszínre hozni és hangsúlyozni; legújabb képein is láthatóan a síkok és terek logikai rendje, forma- és színritmika izgatja. Még bizarr, fanyarul ironikus önarcképén is a szerkezet érvényre juttatása dominál. Sajátos szerkesztésű, fűtött színvilágú képein a táj, a házak, az erdő sűrűje, a tengerpart vakító szikláin azonban már az emberekkel való relációjukban mutatkoznak; képein megszaporodtak az alakok, sűrűn felbukkannak a figurák; a sokdimenziójú dolgok centrumába kerültek. Ez a legszembeötlőbb gazdagodása piktúrájának. A konstruktivitás a festői oldottsággal ötvöződik szerencsésen újabb, legjobban sikerült képein: a *Kertben*, a *Hegedű*, és a *Mosókonyhában* című alkotáson.

D. E.

A TISZATAJ VENDÉGE VOLT

Umberto Albini egyetemi tanár, a Firenzei Nemzeti Könyvtár helyettes igazgatója, József Attila és Radnóti Miklós műveinek fordítója meglátogatta szerkesztőségünket, s baráti eszmecsere folytatott munkatársainkkal a mai olasz és magyar irodalom felvetette problémákról, a műfordítás kérdéseiről s a magyar irodalom külföldön való népszerűsítéséről.

Különösen az utóbbi problémára vonatkozóan szolgált figyelemre méltó jótanácsokkal. Elmondotta, hogy véleménye szerint a mai magyar irodalom megismer-
tetése tekintetében intenzívebb propagandára volna szükség külföldön. Követendő példaként utalt a lengyel könyvkiadók és színházi szervek ilyen irányú, igen aktív tevékenységére.

– *Meggyőződésem* – mondotta –, *hogy akár néhány kiemelkedő, mai magyar drámai alkotásnak, akár prózai kötetek egyikének-másikának jelentős sikere lenne Olaszországban, ha nem a véletlenre, az alkalmyszerűsége bízna a külföld és az értékes, friss magyar irodalmi alkotások találkozását. Magam is a „véletlennel” – egy lelkes magyar, Varga Tamás matematikus barátságának – köszönhetem, hogy megismerhettem József Attilát, majd Radnóti Miklóst. Mindkettejük költészete*

életre szólóan megrendített. Mikor Varga Tamás lefordította nekem József Attila néhány versét az akkori, Cserépfalvi-kiadású kötetből, úgy éreztem: ez az, amit hosszú évekig hiába kerestem! Az olasz lírát ugyanis oly szélsőséges egoizmus jellemezte 1945-ig, oly végletesen „fordultak befelé” költőink, s oly kevés hajlandóságot mutattak a társadalmi vonatkozások érzékeltetése iránt, hogy az első percekben — a nyersfordítás hallatán — szinte hihetetlennek tűnt, hogy ilyen költészet is van, mely mondanivalóját tekintve merészen társadalmi, s a művészetet illetően is roppant eredeti, ragyogóan friss asszociációkkal, nyelvi fordulatokkal bővelkedő, modern s gazdag formakultúrával rendelkező. Akkor elhatároztam, hogy minden erőmmel azon leszek, hogy az olasz olvasók is megismerhessék ennek a csodálatos költészetnek a szépségeit. 1956-ban sikerült kiadnom műfordításaim első kötetét, ezt 1963-ban követte a bővített József Attila-kötet olasz nyelven, s ez év őszén jelenik meg — reményem szerint — a harmadik, tovább bővített gyűjtemény, részletes életrajzzal. Közben Radnóti Miklós húsz versét is lefordítottam. Örülök, hogy körülnézhettem József Attila és Radnóti egyetemén, s megtekinthettem az egyetem tulajdonát képező relikviákat — s annak is, hogy belepillanthattam kedves költőim városának mai életébe. József Attila és Radnóti költészete az egész világé, ők a „harmóniát” nem csak „magukban”, hanem az egész világra szóló érvénnyel, magasrendűen tudták megteremteni.

A kiváló műfordítóval való kellemes, baráti beszélgetés során szó esett többek között a mai magyar — s ezen belül a szegedi — irodalmi élet időszerű kérdéseiről, a két nép irodalma kölcsönös megismertetésének módozatairól, az együttműködés kiépíthető formáiról, s néhány vonatkozásban konkrét megállapodás is született. Arra a kérdésre, mi a legizgalmasabb probléma manapság az olasz irodalmi életben, Umberto Albini így válaszolt:

— A nyelv! Az irodalmi nyelv kimunkálása, s ezzel kapcsolatosan a két véglettel: a rusztikus, nyers köznyelvvél és a végletesen túlfinomított s csak a beavatottak számára élvezhető és érthető „szuper-irodalmi”-nyelvvél való leszámolás kérdése.

— Mit üzen a Tiszatáj olvasóinak?

Al. Albini ol. Tiszatáj

È sempre difficile dare un giudizio basandosi sulle prime impressioni, in contatto che costituisce solo un incontro troppo frammentario ma veramente un bel colpo di sguardo e di visione livello culturale, di parità letteraria. È capitato che di quei rari pensati grandi, grandissimi scrittori ungheresi...

Umberto Albini.

Steged, 29. IV. 65

A Tiszatáj olvasóihoz

Mindig nehéz ítéletet alkotnunk az első benyomásokra, olyan kapcsolatokra támaszkodva, melyek csak egy túl felületes találkozásból állnak. De Szegeden valóban nagy hatást tett rám a kulturális színvonal... És megértem, hogy innen nagy, nagy nagy magyar írók indultak el.

Umberto Albini

A SZÁNTÓ KOVÁCS-ÉVFORDULÓ VÁSÁRHELYEN

Az alföldi agrárszocialista mozgalmak egyik csúcspontját jelentő, 1894. április 22-i Szántó Kovács János-féle megmozdulás évfordulóján Hódmezővásárhely országos figyelmet keltő események színhelye volt.

Április 22–23-án a városi Tanács, a Hazafias Népfrent, a TIT megyei elnöksége és a Magyar Történelmi Társulat rendezésében *tudományos ülésszak*ra került sor a városi tanács nagytermében, ahol egykoron Szántó Kovács és társai perét tárgyalták. Az ülésszak során értékes előadások hangzottak el a 71 éve történt vásárhelyi megmozdulásról és a hozzá kapcsolódó kérdésekről. Az igen jól megszervezett, népesen látogatott ülésszak jelentős lépés volt az agrárszocialista mozgalmak kutatásában. A jelenlevők között volt, az előadással szereplőkön kívül, *S. Vincze Edit*, *Erényi Tibor* és *Tóth István*, a földmunkásmozgalom történetének ismert kutatója is. Az elnökség és a haligatóság soraiban ült a vásárhelyi agrárproletárság számos veteránja, köztük *Benke Imre*, aki kapcsolatban állt Szántó Kovács Jánossal. Jelen volt *Hunya István*, a földmunkásmozgalom közmegebecsülésnek örvendő, országosan ismert régi harcosa is.

Az ülésszak első napján *Pamlényi Ervin*, a Századok szerkesztője, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének osztályvezetője, a Magyar Történelmi Társulat nevében, új szempontokban gazdag megnyitóval üdvözölte a jelenlevőket. Utána *Simon Péter*, az MSZMP Központi Bizottsága Párttörténeti Intézetének munkatársa. „*Az agrárszocialista mozgalmak helye és szerepe történelmünkben*” címen korábbi kutatásainak eredményeit összegezte. *Erdei Ferenc* akadémikus, a Hazafias Népfrent főtitkára „*A szegényparasztság útja a Szántó Kovács-mozgalomtól napjainkig*” címen tartott élményt jelentő, méltán nagy sikerű előadást, melynek keretében a Viharsarok története utolsó 70 esztendejének legfontosabb vonásait vázolta föl. Kiemelte vidékünk gazdasági és társadalmi képének sajátos vonásait, elemezte a Viharsarok felszabadulás utáni agrárfejlődését, mai problémáit. A nagyon sok eddig ismeretlen összefüggést feltáró, lebilincselő előadás egy új Viharsarok-tanulmány körvonalait sejteti.

Délután korreferátumokat hallhattak az ülésszak résztvevői. *Páhi Ferenc* szentesi levéltárigazgató a századforduló Csongrád megyei munkás- és parasztmozgalmainak eddig jórészt ismeretlen eseményeit, *Oltvai Ferenc* szegedi levéltárigazgató a Szántó Kovács szervezkedés makói hatását, kisugárzását ismertette. *Bíró József*, a városi tanács művelődésügyi osztályának vezetője, a vásárhelyi megmozdulás történetének régi búvárlója, újabb kutatásainak eredményeiről számolt be, az egykorú rendőrségi kihallgatási jegyzőkönyv alapján bizonyította be, hogy a vásárhelyiek az ipari munkássággal s annak pártjával kapcsolatot tartottak.

Április 23-án *Molnárné Somlyai Magda*, az MTA Történettudományi Intézetének munkatársa „*Az 1945-ös földreform főbb elméleti kérdései*” címmel tartotta meg mely elviségű, széles tényanyagra alapozott előadást. Mondanivalójához kapcsolódott *László József* gimnáziumi tanár színvonalas korreferátuma a vásárhelyi földosztás problémáiról. *Katona Imre*, a kubikosság kiváló kutatója „*Az agrárszocialista mozgalom és a kubikosság*”, *Dömötör János*, a Tornyai Múzeum igazgatója pedig „*Szántó Kovács János alakja a közpömvészetségben*” c. témákat ismertették értékes előadásaikban. Utána hozzászólások hangzottak el.

Április 22-én került sor *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész alkotásának, a Szántó Kovács-emlékműnek leleplezésére is.

Sz. F.

EGY BÉKÉSCSABAI ANTOLÓGIARÓL

Uhljár Mihály, Békéscsaba Tanácsa V. B. elnöke „A mi időnk” című, a tanács művelődési osztálya által kiadott antológia utószavában írja: „Amikor közreadtuk városunk tiz költőjének, írójának antológiáját, városunk fellendülő irodalmi életét kívántuk szerény keretek között dokumentálni.”

Erről a fölfelé lendülő irodalmi életről valóban rokonszenvesen tanuskodik az antológia.

A költők közül tapasztalhatóan különösen Vajnai László lépett jelentősen előre, mind a költői eredetiség, az egyéni hang megkeresése, mind a művéség vonatkozásában.

A kötet többi szerzőjének írásai közül különösen Cserei Pál Tócsa az irodában című, a mai paraszti élet jelenségeit hiteselem, mértéktartó humorral ábrázoló elbeszélése, — Filadelfi Mihály Apám című verse, — Kovács György Szenvedélyes vitákban égünk és Semmi, semmi... című költeményei, — Sass Ervin satirikus versei, — Uj Rezső Randevő Vergiliusszal című humoros írása, — Beck Zoltán Kétségek

között című, a felszabadulás körüli eseményeket idéző elbeszélése, — Sándor Magda Marika mesélte című karcolata (kár volt a fonetikus írásmódot!) és Varga Dezső Alma meg kenyér c. elbeszélése tetszett. Persze, a vállalkozás minőségét még inkább növelte volna, ha a megyében munkálkodó, már ismert és rangos írókat — Simonyi Imrét, Csoór Istvánt — is megkérték volna a kötet szervezői a közreműködésre.

Az sem ártott volna, ha nem csupán Süle Istvánt, hanem a megye más, kitűnő képzőművészei közül néhányat (Kosztai Rozáliát, Lipták Pált, Ezüst Györgyöt) is bevonták volna — legalább egy-egy illusztráció erejéig.

(d.)

MEA CULPA... AVAGY A REVÍZIÓBAN MÉG MEGVOLT!

Kaptuk a következő levelet:

Kedves Elvtársak!

Legőszintebben mondom, nagy örömet okoztak nekem folyóiratuk 5. számával. A sors különös játéka úgy akarta, hogy gyermekkoromban három keresztapám is legyen. Am ugyanez a sors egymásután elrabolta őket tőlem. Ilyen irányú magánossá válásomban sietett a Szerkesztőség — feltehetően egy gondos nyomdász közreműködésével — segítségemre. Igazán boldog vagyok, hogy a Szerkesztőséget keresztapámnak tisztelhetem, legfeljebb csak azt sajnálom, hogy nem tudom, kit illene atyámnak nevezni. Azt hiszem, nem kell külön magyaráznom, ha ebbéli örömeimet nem akarom anyagi összefüggésekkel megzavarni és tiszta szívből kijelentem, hogy a keresztapától keresztfiának dukáló ajándékról lemondok. Arra azonban igényt tartok, hogy ha alkalomadtán Szegeden megfordulok, szeretett keresztatyám egy duplára meghívjon.

Keresztfiúi tisztelettel:

TORDAI ZÁDOR

azaz bocsánat: GÁBOR

Valóban, előző számunk *Irányzatok a mai polgári filozófiában* c. cikkének alcímében, magát megnevezni nem akaró tettes Tordai Zádor nevét Gáborra magyarítottta. A nyomás előtti revíziós példányon — dokumentumok tanúsítják — Szerző még eredeti nevén szerepelt.

Elnézést kérünk, s a meghívattatást természetesen elfogadjuk.

Ezen kívül nyomdászaink szíves közreműködésével még a következő hibákat követtük el:

1. 369. old. lapalji jegyzetben helyesen: ... elhangzott *beszéd*ből.

2. 377. old. letről 4. sorban *Madzsar* (József) helyett *Kadzsar*... szerepel.

A *Balázs Béla életrajza* c. dokumentáció szövege — részben szerkesztési, részben nyomdai hiba következtében — néhány pontatlanságot tartalmaz. Ezek jegyzékét Demény János közlése alapján az alábbiakban adjuk meg:

1. 383. old. 3. bek. 3. sorban: (Férfiének.) Helyesen: (Férfiének.)

2. 383. old. 3. bek. 4–5. sorban: ... tárcaírója, a film- és színházi kritikusa... Helyesen: ... tárcaírója és film- és színházi kritikusa...

3. 383. old. 10. bek. végére * jel kerül, az ehhez fűzött jegyzet, ami teljesen elmaradt, így hangzik:

1932-ben jelent meg a Weltbühneben „Intellektuelle Bedenken” című cikksorozata, melyben a habozó értelmiség problémáival foglalkozik. Ez megjelent a Leva Fronta kiadásban csehül és magyarul is: Az értelmiség aggályai címen.

4. 383. old. 12. bek. * jeléhez ez a hozzáfűzött jegyzet kell:

A Filmvilágban közölt változat szerint a „Karcsi kalandjai” és „Mikor Karcsiból Károly lett” c. műveket Balázs nem a sajtó alatt álló munkák közt, hanem a már megjelent „Igazi égszínké” mellett sorolja fel.

5. 384. old. 2. bek. 1. sorban: *nagyon* nagy sikerrel. Helyesen: *nagyon nagy sikerrel*.

Szerző kéri még a kéziratban is hibásan szereplő következő szükséges módosításokat:

1. 383. old. 4. bek. 4. sorban: végzett el. Helyesen: végzett el.

2. 383. old. 11. bek. 2. sorban: színdarabjait is... Helyesen: színdarabjait is...

3. 384. old. 3. bek. 1. sorban: munkái... Helyesen: *munkái*...

4. 384. old. 3. bek. 4. sorban: továbbképző... Helyesen: *továbbképző*...